

BARNE- OG FAMILIEDEPARTEMENTET

Postboks 8036 DEP
0030 OSLO

Deres ref: 21/4234

Vår ref: 2021/59865-15

Arkivkode: 008

Dato: 14.02.2022

Høringsuttalelse - forskriftshjemmel for behandling av personopplysninger

Vi viser til høringsnotat om *Forslag til lov om forskriftshjemmel for behandling av personopplysninger for frivillige tiltak på barne-, oppvekst – og familieområdet mv.* og beklager forsinket hørings svar.

Innledningsvis ønsker Bufdir å fremheve at det på flere områder innenfor barne-, familie- og oppvekstområdet er behov for hjemmel i lov eller forskrift for å sikre tydelige behandlingsgrunnlag. Som departementet påpeker er samtykke og budsjettvedtak lite egnede behandlingsgrunnlag i forbindelse med tiltak som utføres på vårt område.

På bakgrunn av forslaget som legges frem ser vi at det kan være behov for en tydeliggjøring av lovens anvendelsesområde. Det kan være viktig at det i hvert enkelt tilfelle vurderes konkret om loven faktisk omfatter det aktuelle tiltaket, sett hen til kravene som følger av legalitetsprinsippet. Vi støtter departementets forslag om å regulere den nærmere behandlingen av personopplysninger i en lov om forskriftshjemmel. Slik vi ser det vil dette skape større forutsigbarhet for de registrerte enn hva som er tilfellet i dag.

I lovforslagets § 3 første ledd åpnes det for at personopplysninger om straffedommer og lovovertridelser kan behandles, jf. GDPR art. 10. For å begrense behandling av slike opplysninger til de tilfeller det er strengt nødvendig, foreslår vi at departementet konkretiserer når det kan være aktuelt å behandle slike personopplysninger.

Videre inneholder lovforslagets § 3 andre ledd en opplisting av hva det kan gis nærmere regler om. Vi mener at det kan være en fordel at lagringstid spesifikt tas inn som et punkt. Retten til sletting er et viktig prinsipp etter personvernretten og at vurderingen knyttet til sletting og lagring bør fremgå tydelig av forskriftene.

Til punkt 5 Endring i adopsjonsloven

Bufdir støtter forslaget om å innta en ny bestemmelse i adopsjonsloven som gir offentlige myndigheter hjemmel til å innhente taushetsbelagte opplysninger fra Folkeregisteret når det er

nødvendig for å utføre oppgaver etter adopsjonsloven, jf. lovutkastet § 6 nr. 1 og adopsjonsloven § 35.

Vi vurderer at lovutkastet § 6 nr. 1 er tilstrekkelig klart til å utgjøre et supplerende rettsgrunnlag etter GDPR art. 6 nr. 1 bokstav e, jf. nr. 3.

Både Bufdir, Bufetats regioner og statsforvalterne har behov for å kunne innhente taushetsbelagte opplysninger fra Folkeregisteret for å utføre lovpålagte oppgaver på adopsjonsområdet. De sakstypene dette gjelder er:

- behandling av søknader om adopsjon, både nasjonale og internasjonale, jf. adopsjonsloven kapittel 3 og 4
- anerkjennelse av utenlandske adopsjoner mv., jf. adopsjonsloven kapittel 8
- etterfølgende kontroll og registrering av gjennomførte adopsjoner, adopsjonsloven § 27
- innsyn i adopsjonssaker både til den adopterte selv, etterkommere og i forbindelse med arveoppgjør/dødsboskifte, jf. adopsjonsloven § 39 første og tredje ledd
- varsling til adopterte om innsynsrett mv., jf. adopsjonsloven § 39 andre ledd
- føring og vedlikehold av det sentrale adopsjonsregisteret

Vi gjør for øvrig oppmerksom på at det på side 3 i høringsnotatet fremgår at det foreslås en presisering i adopsjonsloven som gjelder adopsjonsmyndighetens og kommunens mulighet til å bistå i arbeid med oppfølgingsrapporter. Etersom forslaget ikke er nærmere omtalt i notatet, legger vi til grunn at det ikke blir fremmet.

Til punkt 6 Endring i lov om Haagkonvensjonen 1996

Bufdir støtter forslaget om å innta en ny bestemmelse i lov om Haagkonvensjonen 1996 som gir sentralmyndigheten hjemmel til å innhente taushetsbelagte opplysninger fra Folkeregisteret når det er nødvendig for å behandle saker etter loven, jf. lovutkast § 2 nytt annet ledd.

Etter vår vurdering er lovutkastets § 2 andre ledd tilstrekkelig klart til å kunne utgjøre et supplerende rettsgrunnlag etter GDPR art. 6 nr. 1 bokstav e, jf. nr. 3.

Vi mener imidlertid at departementet i spesialmerknaden til bestemmelsen bør gi eksempler på når det er nødvendig at sentralmyndigheten innhenter opplysninger fra Folkeregisteret for å utføre sine lovpålagte oppgaver. Vi viser til forarbeidene til folkeregisterloven hvor det fremgår at det er etater eller virksomheter som trenger taushetsbelagt informasjon fra Folkeregisteret, som er nærmest til å begrunne behovet for det, jf. 164 L (2015–2016) Lov om folkeregistrering, særlig kap. 18 (punkt 18.4.4) og kap. 23. I tillegg vil det gi de registrerte en enda større grad av forutsigbarhet dersom det i forarbeidene er gitt eksempler på når det er nødvendig at sentralmyndigheten innhenter opplysninger fra Folkeregisteret.

Sentralmyndigheten har som oppgave å motta og formidle henvendelser etter Haagkonvensjonen 1996, samarbeide med sentralmyndighetene i de øvrige konvensjonsstatene for å oppfylle konvensjonens formål og utføre de oppgavene som konvensjonen ellers pålegger den, jf. lov om Haagkonvensjonen 1996 § 2 første ledd.

For å håndtere og formidle anmodninger etter konvensjonen, er det avgjørende at sentralmyndigheten har tilgang til opplysninger fra Folkeregisteret. Det gjelder både opplysninger om bosted, som er nødvendig for at sentralmyndigheten kan formidle anmodninger fra utenlandske myndigheter til rett myndighet i Norge, hvilket er avgjørende blant annet for hvilken barneverntjeneste som vil være rett mottaker av anmodningen. Videre har sentralmyndigheten behov for tilgang til opplysninger om familierelasjoner, herunder hvem som er foreldre til et barn, hvem som har foreldreansvar for barnet og om barnet har søsken som også kan trenge beskyttelse. Sentralmyndigheten skal også, etter anmodning fra en kompetent myndighet i en annen konvensjonsstat, bistå med å finne ut hvor et barn befinner seg, når det ser ut til at barnet kan oppholde seg på norsk territorium og ha behov for beskyttelse her, jf. Haagkonvensjonen 1996 art. 31 bokstav c.

Konvensjonen kommer til anvendelse i saker som gjelder beskyttelse av barn på tvers av landegrensene, og tidsaspektet er i disse sakene sentralt. Det er derfor nødvendig at sentralmyndigheten selv kan hente ut opplysninger fra Folkeregisteret for å kunne håndtere sakene effektivt.

Til punkt 7 Endring i barnevernloven og i ny barnevernslov

Innledning

Haagkonvensjonen 1996 regulerer norske barnevernsmyndigheters adgang til å samarbeide med stater som er tilsluttet konvensjonen. Ved alvorlig fare for barnet, plikter norske myndigheter også å varsle stater som ikke er tilsluttet konvensjonen ved å sende en bekymringsmelding til staten barnet oppholder seg i, jf. Haagkonvensjonen 1996 artikkel 36.

Bufdir er utpekt som norsk sentralmyndighet for Haagkonvensjonen 1996, jf. forskrift om lov om Haagkonvensjonen 1996 § 1. Som sentralmyndighet har vi i oppgave å motta og formidle henvendelser etter konvensjonen på vegne av norske og utenlandske myndigheter, jf. lov om Haagkonvensjonen 1996 § 2. Som omtalt ovenfor, er det avgjørende at vi har tilgang til opplysninger i Folkeregisteret når vi bistår norske og utenlandske myndigheter i saker der konvensjonen kommer til anvendelse.

Barnevernssaker kan også ha tilknytning til en stat som ikke er tilsluttet Haagkonvensjonen 1996. I noen saker er det for eksempel nødvendig at barneverntjenesten innhenter opplysninger fra utenlandske myndigheter for å opplyse en barnevernssak i Norge, eller for å be utenlandske myndigheter om å vurdere å fatte nødvendige beskyttelsestiltak for barnet.

I internasjonale barnevernssaker som faller utenfor Haagkonvensjonen 1996 har Bufdir fått i oppgave å motta og formidle henvendelser på vegne av norske og utenlandske myndigheter. Oppgaven er lik oppgaven vi har som sentralmyndighet for Haagkonvensjonen 1996. Bufdirs oppgave med å håndtere informasjonsutveksling i slike saker er ikke lovregulert, men følger av tildelingsbrev 2016 tillegg nr. 1 punkt 3.5. Oppgaven er også omtalt i Prop. 133 L (2020-2021) på side 177, hvor det blant annet fremgår at Bufdir har «ansvaret for å veilede norsk barneverntjeneste og motta og videresending av eventuelle bekymringsmeldinger til utenlandsk barnevern også i ikke-konvensjonssaker».

For at Bufdir skal kunne håndtere informasjonsutveksling i slike saker, er det avgjørende at Bufdir har tilgang til opplysninger fra Folkeregisteret. Begrunnelsen er den samme for hvorfor sentralmyndigheten for Haagkonvensjonen 1996 har behov for å innhente opplysninger for Folkeregisteret, og vi viser til innspillene våre til høringsnotatets punkt 6.

Bufdir er derfor enig med departementet at dette bør lovreguleres. Spørsmålet er imidlertid hvor en slik hjemmel bør plasseres, og hvordan den bør utformes.

Plassering av hjemmel

Bufdir foreslår primært at hjemmelen til å innhente opplysninger fra Folkeregisteret i barnevernssaker utenfor konvensjonssamarbeidet plasseres i lov om Haagkonvensjonen 1996 i § 2.

Vi viser til at Bufdir ble gitt oppgaven med å håndtere informasjonsutveksling i saker utenfor konvensjonssamarbeidet samtidig som vi ble utpekt som norsk sentralmyndighet for Haagkonvensjonen 1996, og at disse oppgavene henger nært sammen. Etter vår vurdering er det i tillegg lovteknisk enklere å utforme en hjemmel til å innhente opplysninger fra Folkeregisteret som er tilstrekkelig presis, og som i tilstrekkelig grad avgrenser hvilken myndighet som har adgang til å innhente opplysninger i Folkeregisteret i barnevernssaker som har tilknytning til flere land dersom hjemmelen plasseres i tilknytning til sentralmyndighetens adgang til å innhente opplysninger fra registeret.

Utforming av hjemmel

Bufdir foreslår at hjemmelen til å innhente opplysninger fra Folkeregisteret i barnevernssaker utenfor konvensjonssamarbeidet endres slik at det kommer tydeligere fram hvilken myndighet som har hjemmel til å innhente opplysninger fra Folkeregisteret i disse sakene, og i hvilke tilfeller det kan være nødvendig å innhente opplysninger fra registeret. Formålet er å sikre at hjemmelen blir tilstrekkelig klar til å kunne utgjøre et supplerende rettsgrunnlag etter GDPR art. 6 nr. 1 bokstav e, jf. nr. 3.

Ettersom Bufdirs oppgave i disse sakene ikke er regulert i barnevernloven, er det Bufdirs adgang til å innhente opplysninger fra Folkeregisteret som er nødvendig å lovregulere. I departementets lovutkast er det «myndighetenes» adgang til å innhente opplysninger fra Folkeregisteret som er foreslått regulert. Denne formuleringen bør endres til «Bufdir» eller «Sentralmyndigheten for Haagkonvensjonen 1996» for å avgrense hvilke myndigheter som skal ha en særskilt adgang til å innhente opplysninger i slike saker.

I departementets lovutkast fremgår det at det kan innhentes opplysninger fra Folkeregisteret når det er nødvendig å innhente opplysninger i tilknytning til myndighetens «oppfølging av internasjonale barnevernssaker». Formuleringen er vid. Vi legger imidlertid til grunn at formålet med lovforslaget er å regulere Bufdirs adgang til å innhente personopplysninger i barnevernssaker som ikke reguleres av Haagkonvensjonen 1996. I disse sakene er Bufdirs oppgave å motta og videreformidle henvendelser til og fra utenlandske myndigheter, og dette bør komme tydeligere fram av lovutkastet.

Forslag til hjemmel

Vi foreslår primært at følgende tas inn som nytt andre punktum i departementets lovutkast § 2 nytt andre ledd i lov om Haagkonvensjonen 1996:

«Dette gjelder også når det er nødvendig å innhente opplysninger for å motta og formidle henvendelser til og fra utenlandske myndigheter i barnevernssaker som ikke reguleres av Haagkonvensjonen 1996».

Det vil samle informasjon om Bufdirs adgang til å innhente opplysninger både i saker innenfor og i saker utenfor konvensjonssamarbeidet ett sted og vil etter vår vurdering være naturlig plasseringssted idet disse oppgavene henger tett sammen.

Dersom departementet imidlertid mener at hjemmelen til å innhente personopplysninger i saker utenfor konvensjonssamarbeidet bør fremgå av barnevernloven, foreslår vi følgende nytt andre punktum i barnevernloven § 6-4 b og barnevernsloven § 13-4 sjettede ledd:

«I internasjonale barnevernssaker som ikke reguleres av Haagkonvensjonen 1996 kan Sentralmyndigheten for Haagkonvensjonen 1996/Bufdir, uten hinder av taushetsplikt, innhente opplysninger fra Folkeregisteret når det er nødvendig for å motta og formidle henvendelser til og fra utenlandske myndigheter.»

Supplerende rettsgrunnlag

Vi benytter for øvrig anledningen til å gjøre oppmerksom på at det kan være behov for å lovregulere at Bufdir har i oppgave å motta og formidle henvendelser til og fra utenlandske myndigheter i saker som ikke reguleres av Haagkonvensjonen 1996.

For å kunne behandle personopplysninger i denne forbindelse må det foreligge et behandlingsgrunnlag etter GDPR artikkel 6. Formålet med å motta og videreformidle henvendelser til og fra utenlandske myndigheter i barnevernssaker er å sikre beskyttelsen av barn på tvers av landegrensene. Etter vår vurdering er dette en oppgave i «allmenhetens interesse», og aktuelt behandlingsgrunnlag er derfor artikkel 6 nr. 1 bokstav e). For å utføre denne oppgaven, behandler også Bufdir særlige kategorier av personopplysninger og denne behandlingen kan hjemles i GDPR artikkel 9 nr. 2 bokstav g).

Etter GDPR artikkel 6 nr. 3 krever behandling av personopplysninger med grunnlag i artikkel 6 nr. 1 bokstav e) et supplerende rettsgrunnlag i nasjonal rett. Det samme gjelder etter artikkel 9 nr. 2 bokstav g). For å oppfylle kravene til supplerende rettsgrunnlag som følger av GDPR, bør det vurderes om Bufdirs oppgave på dette feltet bør lovreguleres. Forslaget i høringsnotatet vil sørge for at Bufdir har et supplerende rettsgrunnlag for innhenting av opplysninger fra Folkeregisteret i disse sakene, men ikke for vår bearbeiding og videreformidling av personopplysninger i barnevernssaker som ikke reguleres av Haagkonvensjonen 1996.

I tillegg anbefaler vi at det vurderes om det er behov for å lovregulere hvem som er behandlingsansvarlig i barnevernssaker som ikke reguleres av Haagkonvensjonen 1996. Vi viser til omtalen i Prop. 133 L (2020-2021) hvor samarbeidet mellom barneverntjenestene, Bufdir, Utenriksdepartementet og norsk utenriksstasjon i disse sakene er omtalt.

Vi legger også til at dersom det tas inn supplerende rettsgrunnlag i barnevernloven som regulerer at Bufdir har i oppgave å motta og formidle henvendelser til og fra utenlandske myndigheter i barnevernssaker som ikke reguleres av Haagkonvensjonen 1996, vil Bufdirs adgang til å innhente opplysninger fra Folkeregisteret i slike saker følge av barnevernloven § 6-4 b første punktum og barnevernsloven § 13-4 sjettede ledd første punktum.

Til punkt 8 Endring i barneloven § 44 om reisekostnader ved samvær

Bufdir støtter forslaget om å overføre oppgaven med å forvalte regelverket om reisekostnader ved samvær etter barneloven § 44 fra statsforvalter til NAV.

Med hilsen

Kristin Ugstad Steinrem (e.f.)
avdelingsdirektør

Bente Hoseth
seniorrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevet signatur.